

Kā veicināt pirmsskolas vecuma bērnu dzirdi?

Dzirdi un līdz ar to arī runas attīstību veicinās tas, ka Jūs no dzimšanas ar bērnu runāsi, lasīsi īsus, vecumam atbilstošus stāstus un tos pārrunāsi, spēlēsi spēles, kur jāklausa un jāatdara skaņas, mēles kustības.

Dzirde ir viens no svarīgākajiem cilvēka maņu orgāniem, jo pateicoties dzirdes funkcijai mēs spējam izprast apkārtnes skaņas, ar laiku saprast to nozīmi, un laba dzirdes funkcija nodrošina iespēju apgūt valodu, spēju runāt.

Dzirdes sajūta rodas jau 26. grūtniecības nedēļā, kad auglis dzird pirmās skaņas – mammas balsi, sirdspukstus.

Dzirdes uztveres attīstība

Dzirdes uztveres attīstību iespējams sadalīt 4 stadijās:

- *Dzirdes apziņa.* Bērns spēj saprast vienkāršas skaņas, piemēram, klauvēšanu.
- *Dzirdes koncentrācija.* Bērns saprot un dzird no kurienes nāk skaņa.
- *Skaņu atšķiršana.* Bērns spēj pareizi uztvert skaņas, izrunu, vārdus. Kamēr bērna dzirde nav attīstījusies, viņš nedzird, kā vārdi pareizi izklausās un to vietā izdomā savus. Šī iemesla dēļ viņš pats nedzird, ka kļūdās, ka skaņas izrunā nepareizi vai jauc līdzīgas skaņas. Tādēļ šo skaņu, vārdu vai teikumu pieaugušajiem jāatkārto pareizi, lai bērns dzirdētu kā tas skan.
- *Dzirdes atmiņa.* Viens no pašiem būtiskākajiem faktoriem mācoties, ir atcerēties teikto. Bērns jā māca atkārtot dzirdēto, piemēram, stāstiņu. Ja bērns sāk iet skolā un, ja dzirdes atmiņa ir nepietiekami attīstīta, tas rada grūtības, jo bērns nespēj atcerēties, kas viņam jā dara un nespēj īsti saprast uzdevuma mērķi.

Kā dzirdes sajūta funkcionē dažādos vecumos?

Jaundzimušais:

- Pamostas no miega pie skaļām skaņām.
- Skaļu skaņu ietekmē novēro roku, kāju kustības, paplašinās acis, bērns sastingst.
- Dzird 1,5 metru attālumā.

3 mēnešu vecumā:

- Skaļu skaņu ietekmē, bērns attaisa vai aiztaisa acis.
- Izdzirdot skaņu pagriež acis, galvu uz skaņas avota pusi.
- Sadzird dažāda skaļuma skaņas.
- Dzird 2-3 metru attālumā.

6 mēnešu vecumā:

- Labi atšķir dažādas skaņas, izrāda savu patiku vai nepatiku pret tām.
- Pazīst zināmas skaņas.
- Uztver skaņas, ko pats izrunā, ieklausās, atkārto tās.
- Reaģē uz savu vārdu.
- Maksimālais attālums, kad sadzird skaņu ir 3-4 metri.

12 mēnešu vecumā:

- Dzird un imitē dažādas apkārtņē esošas skaņas.
- Norāda uz pazīstamu prasīto priekšmetu.
- Maksimālais attālums, kad sadzird skaņu ir 6 metri.

2 gadi:

- Pazīst skaņas, kas nāk no citām telpām.
- Bieži atkārto vārdus teikumā, jo sevišķi pieaugušā izrunātā teikuma pēdējo vārdu.
- Zina vismaz 10 dažādu lietu nosaukumus.

3 gadi:

- Saprot, kad pieaugušais lasa un rāda zīmējumus.
- Patīk pantiņi un dziesmas.

4 gadi:

- Var izpildīt 3 secīgas darbības. Piemēram: „Uzvelc kurpes, izej dārzā un aizver durvis”.
- Var atcerēties un atkārtot vienkāršus, īsus teikumus, kuros ir 4-6 vārdi.

5 gadi:

- Var pastāstīt pagātnes notikumus.
- Spēj atcerēties un atkārtot teikumu ar apmēram 8 vārdiem.

6 gadi:

- Spēj tūlīt atstāstīt īsu stāstiņu un pastāstīt detaļas.
- Spēj atcerēties un atkārtot teikumu ar apmēram 10 vārdiem.

7 gadi:

- Spēj izpildīt 4 secīgas darbības.
- Spēj atkārtot teikumu ar 11 vārdiem.

Dzirdi vingrina klausīšanās uzdevumi:

Pastaigas laikā aicinām bērnu klausīties un pateikt, ko dzird (vēja šalkoņu, mašīnu rūkšanu, putnu dziedāšanu u.c.).

Ciet acīm noteikt, no kuras telpas nāk skaņa. Piemēram, radio.

Kāds dzīvnieks saka šādi.... ?

Sadzirdēt kādu noteiktu skaņu starp citām skaņām

Atkārtot dažādus ritmus

Neredzot nomest uz grīdas priekšmetu, pēc skaņas uzminēt, kur tas ir.

Ciet acīm saskaitīt, cik reizes bumba atsitās pret grīdu.

Kustēties mūzikas ritmā - mūzikai skanot dejo, apklustot sastingsti.

Pazīt un attēlot balsi: kā runā priecīgs cilvēks, kā bēdīgs, kā dusmīgs, bailīgs u.t.t.

Dziedāt kopā ar bērnu un plaukšķināt. Šis uzdevums veicinās arī ritma attīstību.

Spēle „Klusie telefoni”: iečukstēt bērnam ausī kādu vārdu, frāzi vai īsu teikumu, lai viņš to atkārtotu.

Piedāvājam bērnam atkārtot trīs dažādus, savstarpēji nesaistītus vārdus, tādā pašā secībā, kādā tie tika nosaukti. Piemēram: zeķe, ziema, zāle vai roka, lapa, soma.

Iemesli, kāpēc bērni neklausās:

- Slikta dzirde.
- Psiholoģiski iemesli – bērni, kuri nejūtas labi.
- Bērnam tiek pievērsta pārāk maza uzmanība, viņam trūkst kontaktu ar cilvēkiem.
- Īslaicīgi traucējumi, piemēram, auss iekaisums, saaukstēšanās vai sēra korķis ausī.
- Emocionāli traucējumi.
- Nespēja koncentrēties.
- Valodas attīstības traucējumi bērniem, kuriem ir grūtības ar uztveri.

Materiālu sagatavoja logopēde Diana Sprōģe

Izmantotā literatūra:

- „Pakāpieni bērna attīstībā”, Latvijas organizācija „Glābiet bērnus” sadarbībā ar apgādu „Pētergailis”;
- Tālākizglītības kursu materiāli

Foto: Shutterstock.com